

Asia

Epävirallinen kilpailukykyneuvosto 3.-4.2.2020; Tutkimus ja innovaatiot; Zagreb

Kokous

Kilpailukykyneuvosto 03.02.2020 - 04.02.2020

Epävirallisessa kilpailukykyneuvoston kokouksessa Zagrebissa 3.-4.2.2020 keskityttiin tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaan. Esillä oli eurooppalaisen tutkimusalueen uudistaminen ja siihen liittyen tiedon, osaamisen ja tutkijoiden tasapuolinen liikkuvuus, jotka kuuluvat Kroatian EU-puheenjohtajakauden prioriteetteihin. Suomea kokouksessa edusti työ- ja elinkeinoministeriön alivaltiosihteeri Petri Peltonen.

Puheenjohtaja totesi keskustelun yhteenvedossa, että eurooppalaisen tutkimusalueen avoin työmarkkina tutkijoille on saavutus, mutta on tärkeää ajatella uudestaan joitakin asioita. Tarvitaan muun muassa vahvempia tutkimus- ja innovaatioekosysteemejä. Tutkijoiden tasapuolisen liikkuvuuden osalta kaikilla tasoilla on vielä tehtävää. Osaajia löytyy eri puolilta Eurooppaa, mutta työskentelymahdollisuudet ovat keskittyneet liikaa. Kansainvälisessä kilpailussa tulee pysyä mukana, mikä edellyttää EU:lta selkeitä strategioita.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että politiikkoja tulee kehittää koherentisti ja uuden komission kunnianhimoinen ohjelma, ml. vihreän kehityksen ohjelma, on tästä hyvä esimerkki. Jatkossa on tärkeä löytää aloja, joissa voidaan edetä yhdessä ja perustuen älykkääseen politiikan suuntaamiseen. Digitalisaatiokehitys ja globaali kilpailu tulee huomioida. Eurooppalaisen suurteholaskennan (EuroHPC) viimeaikainen kehitys todettiin hyvänä esimerkkinä toimesta, jossa näitä näkökohtia on saatu yhdistettyä. Lisäksi puheenvuorossa korostettiin kansainvälisen yhteistyön merkitystä, erityisesti Iso-Britannian, Sveitsin, Norjan ja Islannin kanssa.

Kokouksen keskustelut tukevat komissiota eurooppalaisen tutkimusalueen uudistamisen valmistelussa, josta komissio antaa tiedonannon kesällä 2020.

EU:n puheenjohtaja Kroatia järjesti epävirallisen kilpailukykyministereiden kokouksen 3.-4.2.2020 (tutkimus- ja innovaatio) Zagrebissa. Suomea kokouksessa edusti työ- ja elinkeinoministeriön alivaltiosihteeri Petri Peltonen (TEM) virkamiesdelegaatioineen.

Kroatian tutkimusministeri Blazenska Divjakin toimi kokouksen puheenjohtajana. Hän alusti keskustelua toteamalla, että tiedon, osaamisen ja tutkijoiden tasapuolinen liikkuvuus (ml. aivokierto)

edellyttää toimia ja kannustimia niin kansallisella kuin EU-tasolla. Liikkuvuuden hyödyt tulisi maksimoida ja haitat minimoida. Tällä hetkellä erot eri maiden välillä ovat liian suuret.

Koulutus-, tutkimus- ja innovaatiokomissaari Mariya Gabriel korosti koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan merkitystä mm. kestäväen kasvun kannalta. Komissaarin salkkuun kuuluvista asioista (ml. kulttuuri, nuoriso ja urheilu) tulisi muodostaa koherentti kokonaisuus, jonka avulla saadaan aikaiseksi parempia tuloksia ja vaikuttavuutta. Eurooppalaisessa tutkimusalueessa (ERA) on edistytty 20 vuoden aikana, mutta vielä on paljon tekemistä. Komissio antaa kesällä tiedonannon ERA:n uudistamisesta, johon jäsenmaiden yhteinen valmistelu ERA-komiteassa antaa hyvän pohjan. ERA:n kehittämistoimet tulisi kohdentaa tarkemmin ja huomioida toimeenpanossa laadun lisäksi inklusiivisuus. Toimien tulisi olla sekä tarkoituksenmukaisia että kunnianhimoisia. Komissio on valmis ottamaan vahvemman rooli toimeenpanossa, esimerkiksi eurooppalaisen ohjausjakson avulla. Tutkijoiden liikkuvuuden osalta komissaari totesi, että kaikki maat eivät hyödy siitä samalla tavalla, mutta kansalliset toimet ovat keskeisessä asemassa, mukaan lukien riittävä julkinen tutkimusrahoitus ja tutkijoiden palkkataso. Komissio on valmistele massassa selvitystä tutkijoiden palkoista vuoden 2021 loppuun mennessä. Komissaari muistutti, että Horisontti Eurooppa –ohjelman rahoitus osallistumisen levittämiseksi on ehdotettu kaksinkertaistettavaksi edelliseen ohjelmaan verrattuna.

Komission entinen tutkimuskomissaari Philippe Busquin kävi läpi ERA:n historiaa muistaen myös mainita kollegansa Erkki Liikasen, joka korosti digitalisaatiota jo silloin. Tänä päivänä on tärkeää, että ERA on avoin eurooppalaisille kumppanuusmaille (ml. Iso-Britannia), yhteys vihreän kehityksen ohjelmaan tunnistetaan, kaikki perustuu tutkijoiden ja tutkimuksen laatuun, vapaa tutkijoiden liikkuvuus on tärkeää samoin yhteiset arvot.

Kroatialaisen yrityksen Rimac Automobilerin johtaja Mate Rimac kertoi kokemuksistaan urheilusähköautoja valmistavan korkean teknologian yrityksen perustamisesta Kroatiaan. Alkuvaiheessa oli vaikeuksia löytää yritykselle rahoitusta ja osaavia työntekijöitä. Menestys vaatii paljon uskoa ja kovaa työtä. Euroopassa menestyminen edellyttäisi ekosysteemin mahdollistamista ja selkeää strategista päämäärää. Euroopassa kehitys on kuitenkin usein selvästi hitaampaa kuin USA:ssa tai Kiinassa.

Ministereiden keskustelussa nousi esille monenlaisia näkemyksiä eurooppalaisen tutkimusalueen uudistamisesta sekä osaamisen ja tutkijoiden liikkuvuudesta. Puheenvuorossa korostettiin, että toimia tarvitaan eritasoilla (EU, kansallinen, alueellinen, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset). Suurin osa korosti kansallisten toimien keskeistä roolia, sillä houkuttelevat tutkimusympäristöt vetävät osaajia puoleensa. Tutkimustoiminnan vapaus, autonomia ja avoimuus ml. tutkijan mahdollisuus valita haluamansa työpaikka myös todettiin. Tutkijoiden tasapalkan nosti esille muutama ns. koheesiomaa. Keskustelussa painotettiin tutkimus- ja innovaatiotoiminnan laatua ja osa painotti sen tasapainoa suhteessa tasapuoliseen osallistumiseen. Maiden tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien yhteentoimivuutta tulisi pyrkiä parantamaan.

Tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan yhteys eri politiikkasektoreille tuotiin esille. Useassa puheenvuorossa painotettiin tutkimuksen, innovaatioiden ja koulutuksen yhteyksiä. Saksa ilmoitti nostavansa tämän teeman esille EU-pj-kaudellaan. Komissaari Gabriel mainitsi, että eurooppalaisen tutkimusalueen ja korkeakoulualueen yhteyksien edistäminen tulee olemaan esillä vuoden 2020 lopulla komission järjestämässä Research and Innovation Days –konferenssissa.

Keskustelussa nostettiin myös esille tarve paremmalle tietopohjalle tutkijoiden tasapuolisesta liikkuvuudesta, osallistumisen avoimuus kaikille toimijoille, yhteys muuhun yhteiskuntaan ja kansalaisiin, yhteisten sääntöjen yksinkertaistaminen, kansainvälinen yhteistyö ja globaali kilpailukyky.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että eurooppalainen tutkimusalue (ERA) on ollut menestys, jossa on hyvin integroitu kansallisia toimia EU-tason tavoitteisiin. Poliitiikkoja on tärkeä kehittää koherentisti ja uuden komission kunnianhimoinen ohjelma, ml. vihreän kehityksen ohjelma, on tästä hyvä esimerkki. Jatkossa on tärkeä löytää aloja, joissa voidaan edetä yhdessä ja perustuen älykkääseen politiikan suuntaamiseen. Digitalisaatiokehitys ja globaali kilpailu tulee myös huomioida. Eurooppalaisen suurteholaskennan (EuroHPC) viimeaikainen kehitys todettiin hyvänä esimerkkinä toimesta jossa em. näkökohtia on saatu yhdistettyä. Lisäksi puheenvuorossa korostettiin kansainvälisen yhteistyön merkitystä ERA:ssa ja erityisesti Iso-Britannian, Sveitsin, Norjan ja Islannin kanssa.

Puheenjohtaja totesi keskustelun yhteenvedossa, että avoin työmarkkina tutkijoille on saavutus, mutta on tärkeää ajatella uudestaan joitakin asioita. Tarvitaan vahvempia innovaatioekosysteemejä, ml. vapaa bottom-up co-creation. Tutkimuksen laatu, vapaus ja avoimuus ovat tärkeitä teemoja, kuten myös toimien avoimuus eri maiden toimijoille. Kansalaisten sitouttaminen sekä tutkimuspolitiikan ja muiden politiikkasektorien yhteys on tärkeää. Tutkijoiden tasapuolisen liikkuvuuden osalta kaikilla tasoilla on vielä tehtävää. Osaajia löytyy eri puolilta Eurooppaa, mutta työskentelymahdollisuudet ovat keskittyneet liikaa. Kansainvälisessä kilpailussa tulee pysyä mukana, mikä edellyttää selkeitä strategioita.

Suomen edustajat

Alivaltiosihteeri Petri Peltonen/TEM, Petteri Kauppinen/OKM, Jonna Lehtinen/EUE

Asiakirjat

Puheenjohtajan taustamuistiot:

- 1) Discussion paper- informal meeting of research ministers 3.-4.2.2020
- 2) Background paper: The European Research Area: a short history

Liitteet

Viite

Asiasanat	ERA, eurooppalainen tutkimusalue, kilpailukykyneuvosto, koulutus, tutkimus- ja kehittämistoiminta, innovaatiot
Hoitaa	OKM, TEM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OM, PE, PLM, SM, STM, TULLI, UM, VM, VNK, VTV, YM